

ПРОГРАМА **охорони культурної спадщини міста Черкаси на 2023-2027 роки**

Вступна частина

Програма охорони культурної спадщини міста Черкаси на 2023-2027 роки (далі - Програма) розроблена відповідно до Законів України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про охорону культурної спадщини», «Про охорону археологічної спадщини», «Про регулювання містобудівної діяльності», «Про основи містобудування», «Про приєднання України до Конвенції про охорону нематеріальної культурної спадщини» та інших нормативних актів, спрямованих на покращення та вдосконалення організаційних та матеріально-технічних засад сфери охорони культурної спадщини.

Відповідно до ст.32 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» до делегованих повноважень органів місцевого самоврядування у сфері культури належить забезпечення охорони пам'яток історії та культури (історії, археології, монументального мистецтва, науки і техніки).

Розробка Програми обумовлена необхідністю запровадження ефективних механізмів реалізації повноважень органів місцевого самоврядування у сфері охорони культурної спадщини, збереження об'єктів культурної спадщини, проведення паспортизації об'єктів культурної спадщини, виготовлення науково-проектної та землевпорядної документації на пам'ятки культурної спадщини.

У цій Програмі поняття та терміни вживаються у наступному значенні:

- об'єкт культурної спадщини – визначне місце, споруда (витвір), комплекс (ансамбль), їхні частини, пов'язані з ними рухомі предмети, а також території чи водні об'єкти, інші природні, природно-антропогенні або створені людиною об'єкти незалежно від стану збереженості, що донесли до нашого часу цінність з археологічного, естетичного, етнологічного, історичного, архітектурного, мистецького, наукового чи художнього погляду і зберегли свою автентичність;
- пам'ятка – об'єкт культурної спадщини, який занесено до Державного реєстру нерухомих пам'яток України або включено до списків (переліків) пам'яток історії та культури відповідно до Закону Української РСР «Про охорону і використання пам'яток історії та культури»;
- щойно виявлений об'єкт культурної спадщини - об'єкт культурної спадщини, який занесено до Переліку об'єктів культурної спадщини відповідно до цього Закону;
- зони охорони пам'ятки – встановлювані навколо пам'ятки охоронна зона, зона регулювання забудови, зона охоронюваного ландшафту, зона охорони археологічного культурного шару, в межах яких діє спеціальний режим їх використання;

- облік об'єктів культурної спадщини – виявлення, обстеження, дослідження, фотофіксація об'єктів культурної спадщини, підготовка графічних матеріалів (у разі необхідності) та визначення предмета охорони культурної спадщини, складання переліків об'єктів культурної спадщини та облікової документації на ці об'єкти, підготовка подання до уповноважених органів охорони культурної спадщини для занесення об'єктів культурної спадщини до Державного реєстру нерухомих пам'яток України;

- виявлення об'єкта культурної спадщини – сукупність науково-дослідних, пошукових заходів з метою визначення наявності та культурної цінності об'єкта культурної спадщини;

- дослідження – науково-пошукова, науково-практична діяльність, спрямована на одержання нової інформації про об'єкти культурної спадщини, історичні населені місця, традиційний характер середовища, який є типовим для певних культур або періодів розвитку;

- консервація - сукупність науково обґрунтованих заходів, які дозволяють захистити об'єкти культурної спадщини від подальших руйнувань і забезпечують збереження їхньої автентичності з мінімальним втручанням у їхній існуючий вигляд;

- пристосування - сукупність науково-дослідних, проектних, вишукувальних і виробничих робіт щодо створення умов для сучасного використання об'єкта культурної спадщини без зміни притаманних йому властивостей, які є предметом охорони об'єкта культурної спадщини, в тому числі реставрація елементів, які становлять історико-культурну цінність;

- реабілітація - сукупність науково обґрунтованих заходів щодо відновлення культурних та функціональних властивостей об'єктів культурної спадщини;

- ремонт - сукупність проектних, вишукувальних і виробничих робіт, спрямованих на покращення технічного стану та підтримання в експлуатаційному стані об'єкта культурної спадщини без зміни властивостей, які є предметом охорони об'єкта культурної спадщини;

- реставрація - сукупність науково обґрунтованих заходів щодо укріплення (консервації) фізичного стану, розкриття найбільш характерних ознак, відновлення втрачених або пошкоджених елементів об'єктів культурної спадщини із забезпеченням збереження їхньої автентичності;

- користувач пам'ятки – фізична або юридична особа, що набула у встановлений законодавством спосіб прав власності, оперативного управління або господарського відання пам'яткою та забезпечує її належне утримання, своєчасний ремонт та реставрацію.

Культурна спадщина міста Черкаси є невід'ємною складовою частиною культурного надбання України. Згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 26.07.2001 № 878 «Про затвердження Списку історичних населених місць України» місто Черкаси включено до Списку історично населених місць України (міста і селища міського типу).

До переліку пам'яток культурної спадщини Черкаської міської територіальної громади включено 73 пам'ятки місцевого та національного значення, із них: архітектури – 8, археології – 23, історії – 33, монументального

мистецтва – 13. Крім цього, на обліку перебувають щойно виявлені об'єкти культурної спадщини: архітектури – 120, археології – 3, історії – 1, монументального мистецтва – 3.

Важливим завданням на сьогодні є розроблення облікової документації, яка є вкрай необхідною для забезпечення збереження, реставрації як пам'яток, що перебувають на обліку, так і щойно виявлених об'єктів. Також облікова та науково-проектна документація є основною документацією у сфері охорони культурної спадщини та складовою історико-архітектурного опорного плану.

За роки незалежності не паспортизовано жодного об'єкту культурної спадщини.

Наразі частково наявні паспорти старого зразка на пам'ятки архітектури, історії, монументального мистецтва, які були виготовлені у 1980-х роках Комунальним закладом «Черкаський обласний краєзнавчий музей» Черкаської обласної ради, Управлінням архітектури та містобудування Черкаської обласної державної адміністрації. Зазначені документи містять неактуальну інформацію та потребують приведення її у відповідність до чинного пам'яткоохоронного законодавства.

Прийняття та реалізація Програми дозволить здійснити заходи практичного спрямування щодо охорони та збереження об'єктів культурної спадщини.

Паспорт Програми

Паспорт визначає суму коштів, необхідних для виконання Програми, законодавчі підстави її реалізації, мету, завдання, напрямки діяльності, а також результативні показники, на підставі яких здійснюється контроль за цільовим та ефективним використанням бюджетних коштів і аналіз бюджетної Програми.

Паспорт Програми затверджується у встановлений законодавством термін після затвердження бюджету міста на відповідний бюджетний період.

Визначення проблеми, на розв'язування якої спрямована Програма

Основна проблематика на яку спрямована Програма:

- відсутність облікової документації на пам'ятки та щойно виявлені об'єкти культурної спадщини, що розташовані у адміністративних межах Черкаської міської територіальної громади, яка є основною складовою для виготовлення історико-архітектурного опорного плану м. Черкаси;
- відсутність науково-проектної документації з визначення меж територій та зон охорони пам'яток, територій щойно виявлених об'єктів культурної спадщини;
- руйнування та загроза втрати пам'яток архітектури, археології, історії та монументального мистецтва, а також історичного середовища міста Черкаси;
- недостатня інформованість власників/користувачів об'єктів культурної спадщини про вимоги чинного законодавства, державні стандарти та норми у сфері охорони культурної спадщини;
- залучення відповідних спеціалістів для підготовки матеріалів та здійснення заходів, у тому числі під час порушення пам'яткоохоронного законодавства.

Прийняття Програми допоможе вирішити питання:

- вивчення, дослідження, паспортизації та контролю за збереженням і використанням об'єктів культурної спадщини;
- виконання першочергових протиаварійних, ремонтно-реставраційних та консерваційних робіт на найбільш цінних пам'ятках;
- внесення до Державного реєстру нерухомих пам'яток України об'єктів культурної спадщини міста, виготовлення актуалізованої облікової документації на них;
- упровадження постійного та періодичного моніторингу традиційного історичного середовища та об'єктів культурної спадщини міста;
- організації робіт з благоустрою, консервації, реабілітації, реставрації, музеєфікації, ремонту та пристосування об'єктів культурної спадщини (їх частин);
- розроблення для кожної пам'ятки науково-проектної документації з визначення меж та режимів використання зон охорони з подальшим занесенням визначених обмежень до містобудівного кадастру та історико-архітектурного опорного плану;
- проведення спеціалізованими організаціями натурного обстеження території міста з метою наукового дослідження об'єктів культурної спадщини;
- забезпечення повноти та доступності інформації про об'єкти культурної спадщини та інформації про обмеження господарської діяльності у встановлених зонах охорони;
- популяризація культурно-історичного потенціалу міста Черкаси.

Мета Програми

Метою Програми є розроблення комплексу заходів правового, організаційного та економічного характеру, спрямованих на забезпечення належного рівня охорони, розвитку та збереження історико-культурного середовища міста, шляхом раціонального використання культурної спадщини зі здійсненням контролю за дотриманням вимог чинного законодавства України у сфері охорони культурної спадщини.

Реалізація завдань Програми має на меті:

- вивчення, дослідження та паспортизація об'єктів культурної спадщини;
- захист історичного та традиційного характеру середовища;
- охорону об'єктів культурної спадщини, які знаходяться у адміністративних межах Черкаської міської територіальної громади;
- залучення фахівців до охорони культурної спадщини;
- забезпечення повноти й доступності інформації про об'єкти культурної спадщини;
- утримання та використання пам'яток, в т. ч., надання об'єктів культурної спадщини, що є пам'ятками, в користування юридичним та фізичним особам;
- сприяння у залученні інвестицій у діяльність щодо збереження, консервації, реставрації, реабілітації, музеєфікації, здійснення ремонтних робіт та пристосування пам'яток;

- укладання охоронних договорів на пам'ятки та об'єкти культурної спадщини з користувачами (власниками) і балансоутримувачами.

Строки виконання, джерела фінансування Програми

Фінансування заходів визначених програмою, здійснюється за рахунок коштів бюджету Черкаської міської територіальної громади по кодах бюджетної класифікації видатків, визначених рішенням про бюджет Черкаської міської територіальної громади на відповідний період, відповідно до діючого законодавства та рішень про бюджет Черкаської міської територіальної громади в межах встановлених планових асигнувань та інших джерел, що не суперечать чинному законодавству. Головним розпорядником коштів та відповідальним виконавцем є департамент архітектури та містобудування Черкаської міської ради.

Строки виконання Програми – 2023-2027 роки.

Обсяг фінансування Програми – 10398,108 тис. грн.

2023 рік – 0000,0 тис. грн.

2024 рік – 2078,108 тис. грн.

2025 рік – 4840,0 тис. грн.

2026 рік – 2590,0 тис. грн.

2027 рік – 890,0 тис. грн.

Перелік заходів Програми

<i>№ п/п</i>	<i>Назва заходів</i>	<i>Термін виконання</i>
1	Виготовлення облікової документації на об'єкти культурної спадщини національного і місцевого значення та щойно виявлені об'єкти культурної спадщини	2024 – 2027
2	Розроблення проекту землеустрою щодо організації та встановлення меж територій природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення, оздоровчого, рекреаційного, історико-культурного, лісгосподарського призначення, земель водного фонду та водоохоронних зон, обмежень у використанні земель та їх режимоутворюючих об'єктів (щодо визначення меж територій історико-культурного призначення та їх охоронних зон)	2025 – 2027
3	Виготовлення, встановлення, утримання на пам'ятках охоронних дошок	2026 – 2027
4	Залучення відповідних фахівців у сфері охорони культурної спадщини, замовлення документів, експертних (наукових) висновків і здійснення заходів, спрямованих на охорону культурної спадщини (проведення наукових археологічних досліджень)	2024 – 2027

Контроль за виконанням Програми

Для забезпечення виконання заходів Програми департамент архітектури та містобудування Черкаської міської ради з іншими структурними підрозділами Черкаської міської ради розробляє відповідні проекти рішень та інші нормативно-правові акти.

Координація діяльності та систематичний контроль за виконанням передбачених Програмою заходів покладається на департамент архітектури та містобудування Черкаської міської ради, який підзвітний Черкаській міській раді та її виконавчому комітету. Моніторинг виконання Програми здійснює департамент архітектури та містобудування Черкаської міської ради та надає результати моніторингу департаменту фінансової політики Черкаської міської ради до 20 числа щомісяця наступного за звітним.

Відповідальний виконавець у процесі виконання Програми забезпечує цільове та ефективне використання бюджетних коштів протягом усього строку реалізації відповідної Програми у межах визначених бюджетних призначень.

Головний розпорядник коштів в межах своїх повноважень здійснює оцінку ефективності Програми, що передбачає заходи з моніторингу, аналізу та контролю за цільовим та ефективним використанням бюджетних коштів. Оцінка ефективності Програми здійснюється на підставі аналізу результативних показників, а також іншої інформації, що міститься у бюджетних запитах, кошторисах, паспортах бюджетних програм, звітах про виконання кошторисів та звітах про виконання паспортів бюджетних програм.

Результати оцінки ефективності бюджетних програм, у тому числі висновки органів виконавчої влади, уповноважених на здійснення фінансового контролю за дотриманням бюджетного законодавства, є підставою для прийняття рішень про внесення в установленому порядку змін до бюджетних призначень поточного бюджетного періоду, відповідних пропозицій до проекту бюджету на плановий бюджетний період та до прогнозу бюджету на наступні за плановим два бюджетні періоди, включаючи зупинення реалізації відповідних бюджетних програм.

Очікуваний кінцевий результат виконання програми

Виконання Програми дасть можливість:

- виготовити облікову документацію на пам'ятки та щойно виявлені об'єкти культурної спадщини міста Черкаси;
- внести до Державного реєстру нерухомих пам'яток України пам'ятки, що перебувають на державному обліку у межах Черкаської міської територіальної громади;
- привести науково-проектну документацію, що є основою історико-архітектурного опорного плану як складової генерального плану міста, до вимог чинного пам'яткоохоронного законодавства та державних будівельних норм;
- виконати вимоги Закону України «Про охорону культурної спадщини» в частині виготовлення проектів землеустрою щодо організації і встановлення меж територій історико-культурного призначення, обмежень у використанні земель та їх режимоутворюючих об'єктів;
- забезпечити користувачів пам'яток вичерпною інформацією щодо меж територій, зон охорони пам'яток та режимів їх використання;
- встановити на території міста чіткий правовий та організаційний режим охорони культурної спадщини;

- гарантувати дотримання на території міста вимог чинного законодавства, державних і галузевих стандартів у сфері охорони пам'яток культурної спадщини.

Напрями використання коштів	Од. вим.	2023 р.	2024 р.	2025 р.	2026 р.	2027 р.
Виготовлення облікової документації на об'єкти культурної спадщини національного і місцевого значення та щойно виявлені об'єкти культурної спадщини	тис. грн	-	1888,093	4 000,0	2 000,0	300,0
Розроблення проекту землеустрою щодо організації та встановлення меж територій природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення, оздоровчого, рекреаційного, історико-культурного, лісогосподарського призначення, земель водного фонду та водоохоронних зон, обмежень у використанні земель та їх режимоутворюючих об'єктів (щодо визначення меж територій історико-культурного призначення та їх охоронних зон)	тис. грн	-	-	500,0	300,0	300,0
Виготовлення, встановлення на пам'ятках охоронних дошок	тис. грн	-	-	-	50,0	50,0
Залучення відповідних фахівців у сфері охорони культурної спадщини, замовлення документів, експертних (наукових) висновків і здійснення заходів, спрямованих на охорону культурної спадщини (проведення наукових археологічних досліджень)	тис. грн	-	190,015	340,0	240,0	240,0
Разом (прогноз)	тис. грн	-	2078,108	4840,0	2590,0	890,0
10398,108						

Результативні показники (очікувані), що характеризують виконання програми

№	Показники/напрями використання коштів	Од. вим.	2023 р.	2024 р.	2025 р.	2026 р.	2027 р.
1. Показники затрат							
1.1	Виготовлення облікової документації на об'єкти культурної спадщини національного і місцевого значення та щойно виявлені об'єкти культурної спадщини	тис. грн	-	1888,093	4 000,0	2000,0	300,0
1.1.2	Кількість паспортів, облікових карток на пам'ятки та щойно виявлені об'єкти культурної спадщини, що необхідно виготовити	од.		50	105	42	7
1.2	Розроблення проекту землеустрою щодо організації та встановлення меж територій природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення, оздоровчого, рекреаційного, історико-культурного, лісогосподарського призначення, земель водного	тис. грн	-	-	500,0	300,0	300,0

	фонду та водоохоронних зон, обмежень у використанні земель та їх режимоутворюючих об'єктів (щодо визначення меж територій історико-культурного призначення та їх охоронних зон)						
1.2.1	Кількість проектів землеустрою щодо організації та встановлення меж територій природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення, оздоровчого, рекреаційного, історико-культурного, лісгосподарського призначення, земель водного фонду та водоохоронних зон, обмежень у використанні земель та їх режимоутворюючих об'єктів (щодо визначення меж територій історико-культурного призначення та їх охоронних зон), що необхідно виготовити	од.	-	-	10	6	6
1.3	Виготовлення, встановлення, на пам'ятках охоронних дошок	тис. грн	-	-	-	50,0	50,0
1.3.1	Кількість виготовлених та встановлених охоронних дошок, що необхідно виготовити і встановити	од.	-	-	-	40	40
1.4	Залучення відповідних фахівців у сфері охорони культурної спадщини, замовлення документів, експертних (наукових) висновків і здійснення заходів, спрямованих на охорону культурної спадщини (проведення наукових археологічних досліджень)	тис. грн	-	190,015	340,0	240,0	240,0
1.4.1	Кількість документів, експертиз, наукових висновків, висновків наукових археологічних досліджень, довідок, що необхідно отримати	од.	-	12	17	12	12
2. Показники продукту							
2.1	Кількість виготовлених паспортів, облікових карток на пам'ятки та щойно виявлені об'єкти культурної спадщини	од.	-	50	105	42	7
2.2	Кількість виготовлених проектів землеустрою щодо організації та встановлення меж територій природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення, оздоровчого, рекреаційного, історико-культурного, лісгосподарського призначення, земель водного фонду та водоохоронних зон, обмежень у використанні земель та їх режимоутворюючих об'єктів (щодо визначення меж територій історико-культурного призначення та їх охоронних зон)	од.	-	-	10	6	6
2.3	Кількість виготовлених та встановлених охоронних дошок	од.	-	-	-	40	40

2.4	Кількість документів, експертиз, наукових висновків, висновків наукових археологічних досліджень, довідок, що необхідно отримати	од.	-	12	17	12	12
3. Показники ефективності							
3.1	Середні витрати на виготовлення паспорта, облікової картки на пам'ятки та щойно виявлені об'єкти культурної спадщини	тис.грн	-	37,98	37,98	46,93	46,93
3.2	Середні витрати на виготовлення проекту землеустрою щодо організації та встановлення меж територій природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення, оздоровчого, рекреаційного, історико-культурного, лісгосподарського призначення, земель водного фонду та водоохоронних зон, обмежень у використанні земель та їх режимуютьуючих об'єктів (щодо визначення меж територій історико-культурного призначення та їх охоронних зон)	тис.грн	-	-	50	50	50
3.3	Середні витрати на виготовлення і встановлення охоронної дошки	тис.грн	-	-	-	1,25	1,25
3.4	Середні витрати на отримання документу, експертизи, наукового висновку, висновку наукових археологічних досліджень, довідки щодо об'єкту культурної спадщини	тис.грн	-	15,92	20	20	20
4. Показники якості							
4.1	Відсоток виготовленої облікової документації	%	-	100	100	100	100
4.2	Відсоток виготовлених проектів землеустрою щодо організації та встановлення меж територій природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення, оздоровчого, рекреаційного, історико-культурного, лісгосподарського призначення, земель водного фонду та водоохоронних зон, обмежень у використанні земель та їх режимуютьуючих об'єктів (щодо визначення меж територій історико-культурного призначення та їх охоронних зон)	%	-	-	100	100	100
4.3	Відсоток встановлених охоронних дошок на об'єктах культурної спадщини	%	-	-	-	-	100
4.4	Відсоток внесених об'єктів культурної спадщини до Державного реєстру нерухомих пам'яток України	%	-	-	-	-	100
4.5	Відсоток отриманих документів, експертиз, наукових висновків, висновків наукових археологічних досліджень,	%	-	100	100	100	100

	довідок щодо об'єктів культурної спадщини						
--	---	--	--	--	--	--	--

Прикінцеве положення

До Програми можуть бути внесені зміни та доповнення з урахуванням прийняття нових нормативно-правових актів та досліджень у сфері охорони культурної спадщини та з ініціативи відповідального виконавця цієї Програми.